

ЗМІСТ

Пленарне засідання

1. Кремень В. Г. Філософія освіти у спадщині великого педагога.....	4
2. Савченко О.Я. Реформування змісту шкільної освіти в контексті педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського.....	6
3. Сухомлинська О.В. Трансформація освіти в Україні та педагогічний доробок Василя Сухомлинського.....	12
4. Домаранський О. О. Педагогіка В. О. Сухомлинського і деякі проблеми адміністрування в освіті.....	18

**Теоретико-методологічні основи
становлення і розвитку педагогіки Василя
Сухомлинського**

5. Дичек Н.П. До питання філософських засад гуманізму В.О. Сухомлинського.....	24
6. Бик А. С. Педагогіка Василя Сухомлинського в системі цінностей демократичного суспільства.....	27
7. Струманський В. П. Народнопедagogічний імператив гуманістичного потенціалу авторської системи виховання В. О. Сухомлинського.....	31
8. Гаркуша Л. С. Освітня реформа та В. О. Сухомлинський.....	33
9. Шульга Л. Метод переконання (історичний аспект).....	35
10. Шевченко С. І., Матієос Ю. М. Публіцистична спадщина В. О. Сухомлинського на шпальтах обласної газети "Кіровоградська правда".....	37
11. Стельмухов Д. Ю. Особистість В. О. Сухомлинського.....	39
12. Левківський М. В. Школа праці В. Сухомлинського і сучасність.....	42
13. Наумов Б. М. Видатний гуманіст-педагог ХХ ст. В. О. Сухомлинський як попередник поліцентризму.....	45
14. Перебийніс Г. М. Біля живого джерела.....	48
15. Рябовол Л. Т. В. О. Сухомлинський і земська освіта.....	50
16. Валєєв І. І. Башкирська педагогіка і В. О. Сухомлинський.....	54
17. Ликов В. Н. Модель впровадження ідей народної педагогіки.....	56
18. Суржикова І. А. Виховні та освітні ідеї С. Френе та В. Сухомлинського в сучасній педагогічній думці.....	58
19. Ткачук Л. В. Деякі аспекти порівняльних досліджень педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	62
20. Пшеврацька О. В. В. О. Сухомлинський та С. Ф. Русова про вихователя і вчителя.....	65
21. Отян В. І. С. Русова і В. Сухомлинський: на рубежі століть.....	66

22. Заїка Л. О. Гуманізм педагогіки В. О. Сухомлинського.....	69
23. Кочубей Т. Д. Філософські аспекти навчання і виховання в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	72
24. Проскура О. В. Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського в контексті світової гуманістичної думки.....	74
25. Бі Шуджі, Тан Чіці, Ван Ігао. Теорія В. О. Сухомлинського про всебічний розвиток особистості школярів.....	77

Сучасне осмислення та творче впровадження окремих аспектів педагогіки Василя Сухомлинського

26. Розенберг А. Я. Педагогіка провидця.....	80
27. Єрмак Н. В. Впровадження педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	83
28. Калініченко Н. А. Розвиток педагогічних ідей В. О. Сухомлинського з трудового та економічного виховання шкільної молоді в умовах сучасної школи.....	85
29. Шахненко В. І. Деякі ідеї В. О. Сухомлинського і сучасне бачення навчально-виховного процесу початкової школи з точки зору біоритмології.....	87
30. Гришина Р. М. Творче впровадження педагогічних ідей В. О. Сухомлинського на уроках рідної мови.....	90
31. Гальонка О. А. Використання педагогічних ідей В. О. Сухомлинського у виховному процесі шкіл Чернігівщини.....	93
32. Піскова О. Г. Використання педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в організації роботи з керівними кадрами навчально-виховних закладів.....	94
33. Тимошко Г. М. Впровадження в практику роботи дошкільних установ Чернігівщини педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	96
34. Бондаренко С. В., Крикуненко М. О. Проблеми розвитку педагогічних поглядів В. О. Сухомлинського на здоров'я учнівської молоді та перспективи їх реалізації в умовах реформування національної освіти.....	98
35. Ткаченко О. Е. Вчимося у Сухомлинського.....	100
36. Затока В. В. Реалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в Новомиргородському лицейі.....	102
37. Грек Н. В. Творче використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у школах Маловисківського району.....	104
38. Цугуй В. Л. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в практиці роботи школи.....	106
39. Бойко О. Ф. Будуємо школу істини, добра, краси.....	109
40. Дехтяренко Л. І. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у виховній роботі школи.....	111
41. Набока Б. С. Актуальність ідей В. О. Сухомлинського в реалізації технологічних нововведень у роботі сучасної школи.....	113

42. Деркач В. Ф. Творче впровадження педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського педагогічним колективом Павлівської загальноосвітньої школи I–III ступенів ім. В. О. Сухомлинського.....	116
43. Хайруліна В. М. Філософія родинності в українському коледжі ім. В. О. Сухомлинського.....	119
44. Хижняк Б. П. Реалізація ідей В. О. Сухомлинського в системі професійно-технічної освіти.....	121
45. Кузьмінський А. І., Челурна Н. М. Педагогічний досвід освітян Черкащини у реалізації принципів В. О. Сухомлинського з питань демократизації та гуманізації навчально-виховного процесу в освітніх закладах.....	124

Педагогіка Василя Сухомлинського і розвиток теорії і практики навчання

46. Антонець М. Я. “Чого” навчати (за спадщиною В. О. Сухомлинського і деякі проблеми адміністрування в освіті.....	127
47. Кіліченко О. І. Розвиток творчої уяви учнів молодшого шкільного віку.....	131
48. Корнєєв В. П. В. О. Сухомлинський і методика викладання географії.....	134
49. Сімонова Н. Д. Реалізація ідей В. О. Сухомлинського про розвиток здібностей учнів у діяльності шкільного наукового математичного товариства.....	135
50. Шпак М. М. В. О. Сухомлинський про емоційність навчання молодших школярів.....	137
51. Каснюк О. В. Розвиток розумових здібностей дитини в позакласній роботі.....	139
52. Васецька Т. М. Темперамент як фактор учбової діяльності у світлі ідей В. О. Сухомлинського.....	142
53. Безлюдна Н. В. Методи розумового розвитку школярів в урочній системі.....	145
54. Ковальчук М. М. Реалізація ідей В. О. Сухомлинського про розвиток учнів при вивченні географії.....	147
55. Савлук Г. І. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського при викладанні географії в школі.....	150
56. Яковлєва Н. Б. Шляхи розвитку особистості учня на уроках географії.....	153
57. Барановська О. В., Паламарчук В. Ф. В. О. Сухомлинський про інформаційне забезпечення освіти.....	155
58. Гаєриленко О. М. Впровадження ідей В. О. Сухомлинського в реалізацію принципу виховуючого навчання при викладанні англійської мови в школі.....	158
59. Новгородська Ю. Г. Дослідницька діяльність у природі як сфера розкриття творчих сил особистості в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	160
60. Пасічник Н. О. Проблема інтересу в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	163

61. Касянчук В. М. Праця у всебічному розвитку особистості учня.....	165
62. Мамчур Л. І. Рідна мова як засіб розвитку особистості у спадщині В. О. Сухомлинського.....	167
63. Нечепоренко Л. Ф. Будити допитливість.....	169
64. Богуш А. М. Природа як фактор мовленнєвого розвитку дітей в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	171
65. Лідкова С. М. Уроки мислення і мовлення серед природи.....	174
66. Хребто Т. С. Взаємозв'язок предметів гуманітарного циклу в навчанні.....	176
67. Гупаленко В. В. Розвиток дитячої творчості засобами казки в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського та сучасній школі.....	178
68. Пахомова С. В. Радість пізнання.....	180
69. Коломієць Л. А. Творче використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського при викладанні довідки.....	182
70. Шигонова О. П. Розв'язування задач із живого задачника – основа розвитку творчого мислення учнів.....	184
71. Пироженко Т. М. Використання творчої спадщини В. О. Сухомлинського при навчанні учнів молодших класів іноземної мови.....	187
72. Нікітенко Н. П. Використання творчої спадщини В. О. Сухомлинського на початковому етапі вивчення англійської мови.....	189
73. Ткаченко В. В. В. О. Сухомлинський про стимулювання учнів до активної пізнавальної діяльності на уроці.....	191
74. Доега Т. Я. Проблема взаємозв'язку моральності і знань в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	192
75. Дубінка М. М. В. О. Сухомлинський про стимулювання пізнавального інтересу у розвитку мовлення дітей.....	195
76. Семенець С. П. Формування інтелекту в процесі реалізації розвиваючої функції навчання.....	197
77. Редько В. Г. Підручник як ефективний засіб формування пізнавальних інтересів школярів.....	198
78. Гришина Т. В. Пізнавальне спілкування учнів типологічних груп у рівневому навчанні.....	200
79. Голодасєва Л. П. Екологічне виховання учнів при вивченні фізики.....	203
80. Полякова Г. В. Використання творчої спадщини В. О. Сухомлинського при вивченні англійської мови в старших класах..	206
81. Куцова Р. П. Радість відкриття.....	208
82. Балашова К. В. Викладання математики на основі реалізації ідей В. О. Сухомлинського про умови розумового розвитку дитини.....	210
83. Шевчук В. П., Масаніна А. В. Застосування сучасних інформаційних технологій при викладанні хімії.....	213

Актуальні проблеми виховання в контексті педагогіки Василя Сухомлинського

84. Растрюгіна А. М. Взаємозв'язок загальнолюдських і національних цінностей у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	215

85. Бабак Т. І., Безтака П. М. Народознавчі джерела педагогічної творчості В. О. Сухомлинського.....	217
86. Стежко Ю. Г. Проблема моральності в контексті педагогіки В. О. Сухомлинського.....	222
87. Пашукова Т. І. Виховання емоційної культури в педагогіці В. О. Сухомлинського та профілактика егоцентризму учнів.....	224
88. Нога В. Т. В. О. Сухомлинський про роль виховання у гуртках.....	227
89. Сметанський М. І. Використання теоретичної спадщини В. Сухомлинського в організації самовиховання школярів.....	229
90. Тарапака Н. В. Роль емоцій у естетичному вихованні дітей дошкільного віку в системі поглядів В. О. Сухомлинського.....	232
91. Болсун С. А. Педагогічна техніка в творчій спадщині В. О. Сухомлинського.....	234
92. Ткаченко О. М. В. О. Сухомлинський про формування у молодших школярів естетичного відношення до природи.....	236
93. Стефанюк С. К. Виховання гуманності індивіда у світоглядній концепції Василя Сухомлинського.....	239
94. Мальцева Д. М. Виховання доброти та співпереживання в учнів....	241
95. Владімирова В. І. В. О. Сухомлинський про виховання громадянськості.....	243
96. Пустовійт Р. Ф. Економічна соціалізація учнівської молоді в умовах трансформації суспільства.....	246
97. Васютинська Т. В. Казка як засіб естетичного виховання дітей дошкільного віку.....	249
98. Лабенко О. В. Енвіронічний підхід до сімейно-шкільного виховання у творчій спадщині В. О. Сухомлинського.....	251
99. Балан М. М. В. Сухомлинський про фізичний розвиток і здоров'я дітей.....	253
100. Бучківська Г. Розвиток В. О. Сухомлинським концепції виховуючого середовища – колективу.....	255
101. Дратвер Б. Л. Виховання економічної культури у педагогічній системі В. О. Сухомлинського.....	257
102. Кендюхова А. А. Взаємозв'язок колективного та індивідуального в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	260
103. Кузьменко Л. В. В. О. Сухомлинський про виховання в учнів почуття обов'язку.....	263
104. Перепелиця В. П. Слово як засіб виховання в досвіді В. О. Сухомлинського.....	265
105. Артамановська Є. Г. В. О. Сухомлинський про загартування молодших школярів.....	267
106. Столяренко О. В. Теоретичні аспекти формування ціннісного ставлення до людини у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	269
107. Семез А. А. Етична бесіда як засіб виховання моральних цінностей молодших школярів у спадщині В. О. Сухомлинського.....	271
108. Рацул А. Б. Основи трудового виховання школярів засобами матеріально-практичних цінностей у спадщині В. О. Сухомлинського....	273
109. Попова В. П. В. О. Сухомлинський про роль казки у вихованні особистості.....	276

110. Галузяк В. М. Ідеї морального виховання в теоретичній спадщині В. Сухомлинського.....	277
111. Кіндрат В. К. Фізична культура та її роль у вихованні патріотизму в концепції В. О. Сухомлинського.....	281
112. Красовицький М.Ю. Спроба системного підходу до проблеми морального виховання у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	284
113. Родчанін Є. Г., Зязюн І. А. В. О. Сухомлинський про формування духовного світу школяра.....	288
114. Петренко О. Б. Виховання любові до матері у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	289
115. Дарзинська Н. О., Сиділо Л. В., Янчук О. В. Гуманістичні основи педагогіки В. О. Сухомлинського в перебудові сучасної школи.....	292
116. Остапівовський І. Є., Остапівовська Т. П. В. О. Сухомлинський про керівництво позакласною роботою.....	293
117. Маліченко К. М. Ідея шкільно-сімейного виховання в практиці сучасної школи.....	296

Майбутній педагог, учитель та проблеми управління освітою в системі поглядів Василя Сухомлинського

118. Соколовська О. С. Формування наукового світогляду у студентів при вивченні педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	298
119. Мельничук С. Г. В. О. Сухомлинський про роль природи в формуванні естетичної культури майбутніх вчителів.....	300
120. Іванюк Г. І. Від ідей і технологій виховання В. О. Сухомлинського до вузівських програм і підручників з педагогіки.....	303
121. Савельєва С. С. Проблеми використання педагогіки В. О. Сухомлинського у підвищенні кваліфікації вчителів початкових класів з питань розвитку особистості учня.....	305
122. Приданчук Т. І., Пальчевська Н. М. Впровадження ідей В. О. Сухомлинського в практику роботи вчителя початкових класів...	306
123. Котелянець Н. В. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в підготовці вчителя початкових класів до реалізації розвиваючого трудового навчання молодших школярів.....	307
124. Мізіна Н. І. Використання педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського в практиці удосконалення початкового навчання.....	311
125. Косенко В. М. Творче використання ідей В. О. Сухомлинського в управлінській діяльності закладу нового типу.....	313
126. Крецул Л. І. Наукові засади, компетентність, демократичність, педагогічна культура – основні принципи управління школою.....	315
127. Бондар Л. С. В. О. Сухомлинський про особистість педагога.....	317
128. Іванова Т. В. Культура вчителя в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	318
129. Бондаренко Г. Л. В. О. Сухомлинський про творчу діяльність учителя як умову формування творчої особистості школяра.....	320
130. Шевчук В. П., Федорова А. І. Учитель творить людину.....	322

131. Калмиков Г. В. В. О. Сухомлинський про роль особи педагога у становленні взаємин між вихованцями у колективі.....	324
132. Шевченко І. А. В. О. Сухомлинський про суть педагогічної творчості учителя.....	327
133. Каюков В. І. В. О. Сухомлинський про особисті якості учителя.....	330
134. Олійник О. М. Проблема особистості вчителя в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	332
135. Скрипник М. І. Уроки класика: В. О. Сухомлинський про педагогічну культуру вчителя.....	335
136. Луцюк А. М. Робота педагогічної ради Павлівської школи з удосконалення майстерності вчителів.....	337
137. Гетьман О. Г. Шкільний музей у світлі педагогічних ідей В. О. Сухомлинського.....	340
138. Протасова Н. Г. Ідеї В. О. Сухомлинського у сучасній післядипломній освіті педагогів.....	342

Педагогіка Василя Сухомлинського і актуальні проблеми професійно-технічної освіти

139. Лісовець Н. В. Використання творчої спадщини В. О. Сухомлинського в практиці роботи бібліотеки профтехучилища.....	345
140. Волянська О. Є. Деякі питання методики навчання математики в середніх ПТУ.....	351
141. Петренко С. М. Ідеї В. О. Сухомлинського щодо міжособових взаємин викладачів і учнів в практиці роботи профтехучилища.....	349
142. Ключник Л. П. Реалізація ідей А. С. Макаренка і В. О. Сухомлинського в практиці роботи музею училища.....	351
143. Жадан Л. В. Досвід народної педагогіки у професійно-технічному закладі.....	354
144. Чернікова Л. О. Ефективні форми пропаганди і впровадження досвіду роботи В. О. Сухомлинського в системі методичної роботи училища.....	355
145. Руда Т. І. Виховання духовності учнів у педагогічній практиці майстра профтехучилища.....	356
146. Романій О. М. Творча реалізація педагогічних ідей В. О. Сухомлинського в практиці роботи викладача профтехучилища.....	358
147. Дроздова А. О. "Уроки мислення" В. О. Сухомлинського в практиці роботи викладача профтехучилища.....	360
148. Зєєрєва Н. А. Проблеми формування творчої особистості учня профтехучилища через призму педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського.....	361
149. Дзюба А. Н. Розвиток розумових здібностей учнів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського та їх реалізація при вивченні спецпредметів у ПТУ.....	363
150. Кічук Т. О. Використання ідей В. О. Сухомлинського в реалізації диференційованого підходу до формування читацьких умінь на уроках зарубіжної літератури в ПТУ.....	365

151. Смоляков С. А. Педагогіка В. О. Сухомлинського і виховання творчого робітника в умовах реформування освіти.....	367
152. Козуб А. І. Використання спадщини В. О. Сухомлинського в практичній діяльності викладача спецдисциплін.....	368
153. Завалко Т. І. Використання ідей В. О. Сухомлинського в процесі професійної підготовки в профтехучилищі.....	370
154. Луцечко В. В. Розвиток ідей В. О. Сухомлинського в професійній підготовці учнів ПТУ.....	371
155. Притула С. М. Творче використання ідей В. О. Сухомлинського в практиці трудової і професійної підготовки учнів профтехучилищ...	373
156. Гужевенко Л. Д. В. О. Сухомлинський і розвиток творчості та професійної майстерності.....	375
157. Ярба О. А. Втілення ідей В. О. Сухомлинського про трудове виховання в процесі підготовки до майбутньої професії.....	376
158. Шут Г. В. Використання досвіду В. О. Сухомлинського щодо методів розумового виховання на уроках спецдисциплін.....	378
